

Werken aan de bodem

Thema bodem krijgt structuur

De bodem is de komende jaren één van de beleidsterreinen waarvoor extra aandacht is. Dat biedt kansen voor cumelaondernemers, bijvoorbeeld door bodemverbeteringswerken, maar ook bedreigingen. De sector werkt namelijk met grote en zware machines. Hoe de sector en CUMELA Nederland daarop kunnen inspelen, leggen Maurice Steinbusch en Gerben Zijlstra uit.

Er lopen momenteel al veel projecten om anders naar de bodem te kijken. Zoals in Flevoland, waar bezoekers van AgroTechniek Holland daar kennis van konden nemen.

Op 23 mei 2018 informeerde minister Carola Schouten de Tweede Kamer met haar plannen op het gebied van duurzaam bodembeheer. In deze brief geeft zij aan welke plannen ze heeft om de kwaliteit en het beheer van de landbouwgronden in Nederland te verbeteren. Het beleid van het kabinet is gericht op een duurzaam beheer van landbouwbodems in 2030. Zo kan de bodem optimaal functioneren en blijft de kwaliteit bewaard voor toekomstige generaties. Een groot deel van deze plannen leunt op het vergroten en verspreiden van kennis over duurzaam bodembeheer. Voor het eind van de zomer moeten de ketenpartijen in de landbouw komen met een breed gedragen programma tot verbetering van landbouwbodems. Deze programma's zullen nog in deze kabinetsperiode ten uitvoer worden gebracht. In haar brief daagt de minister met name ook de cumela- en mechanisatiebranche uit om de ontwikkeling en toepassing van lichtere en slimmere machines te versnellen.

De aandacht van de politiek naar de bodem wordt groten-deels ingegeven door het veranderende klimaat. Het veranderende klimaat met heviger buien of langdurige droogte is van invloed op het bodembeheer. Tevens vindt er in een aantal gebieden bodemdaling plaats door veenoxidatie (zie kader). In het klimaatakkoord van Parijs zijn afspraken gemaakt over de reductie van de uitstoot van broeikasgassen en met name CO₂. Als invulling daarvan wil Nederland 49 procent minder klimaatgassen uitstoten ten opzichte van 1990. Hoe dit te bereiken, is onderwerp van gesprek aan de verschillende klimaattafels (zie kader). U kunt zich voorstellen dat er de komende jaren veel veranderingen op de sector afkomen. Wat zijn hiervan de gevolgen voor cumelabedrijven?

Regionale bodeminitiatieven

Afdelingen van CUMELA Nederland zijn betrokken bij een groot aantal regionale initiatieven op het gebied van bodem

Voorkomen en opheffen bodemverdichting in Gelderland

In Gelderland is dit voorjaar een traject gestart met een drietal loonwerkers en hun klanten om te kijken of ondergrondverdichting kan worden voorkomen. Deelnemende partijen zijn naast de loonwerkers CUMELA Nederland, CLM, Countus en Wageningen UR. Onderdeel van de aanpak is om de bodemkwaliteit op een aantal percelen te volgen en proberen te verbeteren. Bedoeling is de kennis en ervaringen te delen met andere loonwerkers in Gelderland.

In de provincies Friesland, Groningen en Drenthe gaan soortgelijke projecten van start.

In uw eigen regio: haak aan!

Binnen het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer werkt het agrarisch bedrijfsleven samen met waterschappen en ministeries aan voldoende zoet water en schoon water. De praktijk is dat elke regio zijn eigen aanpak vergt als gevolg van de regio-specifieke uitdagingen, grondsoorten en landgebruik. Waterschappen neigen er steeds meer naar om het verbeteren van de waterkwaliteit te realiseren via het spoor van het verbeteren van de bodemkwaliteit (structuur, waterhuishouding, vruchtbaarheid en bodemleven). Een overzicht van de trajecten in uw regio treft u aan op www.agrarischwaterbeheer.nl. Vaak zijn deze trajecten in eerste instantie gericht op de landgebruiker. Ook de loonwerker bieden ze echter kansen om nieuwe inzichten op te doen en zijn gebiedskennis op het gebied van aangepast bodem- en waterbeheer te delen.

en klimaat. Evenals de minister zien ook andere ketenpartners en waterpartijen in dat cumelabedrijven een grote rol spelen in de omgang met de bodem. Met de kennis van machines, precisielandbouw en regionale en lokale (bodem) omstandigheden zijn cumelabedrijven een belangrijke schakel in het bodembeheer. In dit artikel worden een aantal lopende initiatieven belicht. Er is veel aandacht voor kennisontwikkeling en anders omgaan met de kostbare bodem. In de praktijk blijkt er nog veel onbekend over bodemleven, -structuur en -chemie. Bovendien worden veel dagelijkse beslissingen over bijvoorbeeld oogsten of bewerken gemaakt zonder de bodem op de eerste plaats te zetten. CUMELA zet samen met u in op de bodem. We hebben de komende jaren als sector een behoorlijke opgave, die zeker ook kansen biedt. Kansen op het terrein van bewerking, bemesting, drainage en waterhuishouding, maar ook bij de aanleg en het onderhoud van dijken, stuwen en natuur. De creatieve cumelaondernemer kan een rol opeisen als deskundige van het regionale bodembeheer. Uw klanten (boeren, waterschap en overheid) kloppen graag bij u aan voor oplossingen in een veranderende markt. We constateren dat in veel regio's al veel gebeurt. Sinds 1 september is Gerben Zijlstra actief als beleidsmedewerker bodem. Hij komt graag met u in contact

Klimaattafel Landbouw en Landgebruik

Half juli hebben de zogeheten klimaattafels hun bevindingen aangeboden aan minister Wiebes van Economische Zaken en Klimaat. De klimaattafels zijn de landelijke invulling van hoe Nederland kan voldoen aan het Parijs-akkoord, namelijk het terugdringen van de uitstoot van de broeikasgassen CO₂ (koolstofdioxide), CH₄ (methaan) en N₂O (lachgas). Eén van de vijf tafels betreft Landbouw en Landgebruik. Op tafel ligt nu een advies dat na doorrekening door het Planbureau voor de Leefomgeving en na bespreking in de Tweede Kamer dit najaar verder wordt uitgewerkt met maatschappelijke partijen. Naast maatregelen met betrekking tot methaan en veehouderij (voeding, bemesting, stalaanpassing, warme sanering varkenshouderij, energiebesparing, terugdringen van voedselverspilling en energiebesparing) zijn de volgende maatregelen specifiek gericht op landgebruik:

- *Het vernatten van veenweidegebieden door een aangepast waterbeheer (80.000 hectare drukdrainage en onderwaterdrainage). Functieverandering van niet-productieve grond (landelijk 4000 hectare tot 2030) is niet uitgesloten.*
  - *Tegengaan van de uitstoot uit de andere landbouwbodems door het verhogen van het organische-stofgehalte in de bodem, het meer jaarrond groen houden van de grond met vanggewassen of groenbemesters, beperkte grondbewerking en slimme rotaties.*
  - *Vergroten van het areaal bos; aanleg van groen in het stedelijk gebied, langs infrastructuur en meer bomen en groen in het buitengebied.*
- Grote vraag is nog of landgebruikers kunnen worden beloond als zij maatregelen treffen waarmee koolstof aantoonbaar wordt vastgelegd in of op bodems.*

Hoger waterpeil in veenweidegebieden

In een groot deel van Nederland vindt landbouw (landgebruik) plaats op veengrond. Dit is voornamelijk te vinden in West-Nederland en Friesland. De uitdaging in deze gebieden is om het nu continue proces van bodemdaling tegen te gaan. Dit kan door het oxideren ('opbranden') van de veenlaag tegen te gaan door het waterbeheer aan te passen. Het nat houden van het veenpakket betekent dat er minder afbraak van de organische veenlaag plaatsvindt en dus ook minder opgeslagen broeikasgassen vrijkomen. Voor Friesland zou dit een verhoging van de waterpeilen betekenen. Tegelijkertijd is het de uitdaging economisch aantrekkelijk landgebruik te behouden in deze gebieden voor boeren en cumelabedrijven. De bewustwording dat het huidige landgebruik (teeltsysteem, waterbeheer en mechanisatie) op de langere termijn niet vol te houden is, neemt steeds meer toe. In westelijk Nederland al langer 'gewend' geraakt aan hogere waterpeilen, voor het Friese veenweidegebied betekent dit een flinke aanpassing. Wat betreft waterbeheer is er nu veel aandacht en interesse voor de technieken onderwaterdrainage en peilgestuurde drainage als alternatief voor het generiek verhogen van slootwaterpeilen. Op deze manier krijgt de landgebruiker zelf meer mogelijkheden om het grondwaterpeil te regelen. Voor cumelabedrijven wordt onder meer gedacht aan de noodzaak om zich op termijn meer te gaan oriënteren op onder meer lichtere apparatuur om op 'vochtiger' grond loonwerk te kunnen blijven uitvoeren.

wanneer u wilt meedenken over de praktische opgaven voor de cumelasector, maar wil ook met u sparren als u al bent betrokken bij projecten.

TEKST: Gerben Zijlstra, adviseur bodem en Maurice Steinbusch, secretaris sectie Agrarisch Loonwerk

FOTO: CUMELA Communicatie

